

Kuzey Amerika'da İslâm Araştırmalarına Genel Bir Bakış: Hadis Çalışmaları Örneği

*Fatma Betül Güney ALTINTAŞ**

Giriş:

Amerikan üniversitelerinde İslâmî ilimlerin ve özelde hadis ilminin konumunu görmek, Batı dünyasının İslâmî ilimlere bakış açısını anlamak bakımından önem arz etmektedir. Zira İslâmî ilimlerin bölge üniversitelerindeki gelişimi ve konumu, geçmişten günümüze birçok olayın yansıması olarak değerlendirmeye de imkân vermektedir.

1. Amerikan Üniversitelerinde İslâmî İlimlerin Konumuna Genel Bir Bakış

Amerikan üniversitelerinde İslâmî ilimlerin gelişim seyri, genel itibarıyla üç aşamada incelenebilir:¹ Oryantalistik çalışmalar dönemi, alan çalışmaları dönemi ve günümüzde devam etmekte olan müstakil bir alan olarak *Islamic Studies* (İslâmî Araştırmalar) bölümlerinin yaygınlaşması ve gelişmesi dönemi. Bu aşamalar birinin sonlanıp diğerinin başlaması şeklinde olmamış, zaman zaman farklı dönemlerin bir arada bulunması suretiyle devam etmiştir.

Amerikan üniversitelerinde, İslâmî ilimlerle ilgili ilk çalışmaların XIX. yüzyıl başlarında oryantalist yaklaşımla ortaya koyulan çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu dönemde, 1843'te *American Oriental Society* (AOS) kurulmuş ve bu kurum 1880'de aynı isimle bir de dergi çıkarmaya başlamıştır. Bu gelişme İslâmî ilimlerin kurumsallaşması açısından önemli bir basamak teşkil etse de İslâmî ilimlerle ilgili çalışmalar bu dönemde yavaş bir seyir izlemiştir. İslâmî ilimlerle ilgili çalışmalar Kuzey Amerika'da özellikle II. Dünya savaşı

* Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hadis, Doktora, KAYSERİ, fatmazehrabetul@gmail.com

¹ İslâmî çalışmalarla alâkalı değişimin daha geniş boyutları için bkz. Azim Nanji, *Mapping Islamic studies: genealogy, continuity, and change* (Berlin; New York: Mouton de Gruyter, 1997).

sonra gelişme eğilimi göstermiştir.² Bu gelişmede, Amerika'ya yapılan göçler sonucunda ülkedeki Müslüman nüfusundaki ve İslâmî ilimlere olan akademik ilgideki artışın etkisi vardır. Üniversitelerin İslâm araştırmalarına yönelik ilgi artışına verdikleri cevabın neticesi olarak İslâm araştırmaları programlarının gelişmesine harcanan bütçe ile üniversitelerde kurulan özel kürsüler ve merkezler de bu gelişmede önemli rol oynamışlardır.³

II. Dünya savaşı sonrası gelişen soğuk savaş döneminin de etkisi ile oryantalist çalışmalar yerini bölgenin coğrafya esaslı incelenmesi gerekliliğine dair düşünceye bırakmıştır. Bunun sonucunda, 1960lı yıllarda ilk önce *Near Eastern Studies (Yakındoğu Araştırmaları)* ve daha sonra da *Middle East Studies (Orta-doğu Araştırmaları)* bölümleri İslâmî ilimlere ev sahipliği yapmaya başlamıştır.⁴ Batı'ya gelen Seyyid Hüseyin Nasr, İsmail Farukî gibi ilim adamları da oryantalistik yaklaşımın önce alan araştırmaları şeklinde bir bakış açısına tahavvülünde, daha sonra ise *Islamic Studies* programlarının yaygınlaşması-gelişmesi ve İslâm'ın bir medeniyet olarak görülmeye ve İslâm'a bu çerçeveden bakılmaya başlamasında önemli bir rol oynamışlardır.⁵

Üçüncü aşama olan ve hâlen süren dönemde yaşanan gelişmeler: Çeşitli üniversitelerin, *Religious studies (Dini Araştırmalar)* ya da alan çalışmaları bölümlerine *Islamic Studies* programlarını eklemesi, bölüm isimlerine *Islamic Studies* ifadesinin dâhil edilmesi, üniversitelerde İslâmî araştırmalar konusunda çeşitli merkezlerin açılması ve özel kürsülerin kurulması gibi gelişmeleri içermektedir. İslâmî ilimlerin Amerikan üniversitelerinde müstakil bir çalışma alanı olarak ele alınmaya başlanması XX. yüzyıl ortalarına tekabül etmektedir.⁶ İlk olarak 1952'de Kanada'da bulunan McGill Üniversitesi'nde *Institute of Islamic Studies* birimi kurulmuştur. *University of California Los Angeles (UCLA)*'da 1957'de *Center of Near East Studies* adı altında da olsa *Islamic Studies* çalışmalarının yapıldığı bir merkez kurmayı başaran Gustave E. Von Grunbaum'un çalışmalarının da etkileriyle İslâmî ilimler çalışma alanı yaygınlaşmıştır. Üniversiteden ziyade din adamı yetiştiren bir kurum olan Hartford Seminary'de 1973 yılında kurulan *Duncan Black Macdonald Center of Study of*

² Seyyid Hüseyin Nasr, "Origins and Development of Islamic Studies in the U.S.", *The State of Islamic Studies in American Universities*, USA: IIIT, 2009, 19.

³ J.D.J. Waardenburg, "Mustaşrikün", *EP*, ed. P. Bearman Th. Bianquis, C.E. Bosworth, E. van Donzel ve W.P. Heinrichs. Brill, 2011. Brill Online. Columbia University. 29 January 2011. http://www.brillonline.nl/subscriber/entry?entry=islam_COM-0818

⁴ Charles Kurzman ve Carl W. Ernst, "Islamic Studies in U.S. Universities", *The Production of Knowledge on World Regions: The Middle East* (Social Sciences Research Council Workshop), Chapel Hill, NC: The University of North Carolina 2009, 5.

⁵ Nasr, "Origins and Development of Islamic Studies in the U.S.", 19.

⁶ Philip K. Hitti, "Arabic and Islamic Studies in Princeton University", *The Muslim World*, 31, no. 3 (1941): 292-294.

Islam and Christian-Muslim Relations ise ilk İslâm Araştırmaları Merkezi olmuştur.⁷ Bu ilk dönemden sonra, günümüze kadar birçoğu İslâm'ı Hıristiyanlık ya da Yahudilik gibi diğer dinlerle birlikte ele almayı hedefleyen birçok İslâm araştırmaları merkezleri kurulmuştur.⁸ Bu merkezler, bölümlerdeki *Islamic Studies* programlarının güçlenmesine de katkıda bulunmaktadır. Örneğin Georgetown Üniversitesi'nde *Prince Alwaleed Bin Talal Center for Muslim-Christian Understanding* isimli merkez 1993 yılında açılmış ve İslâm Araştırmaları programına ev sahipliği yapan bölüm, 2004 yılında ismine *Islamic Studies* ibaresini ekleyerek *Arabic and Islamic Studies* adını almıştır. Ayrıca American University'de kurulan İbn Haldun kürsüsü (1981), Harvard Law School'da kurulan King Fahd kürsüsü (1993) ve George Mason Üniversitesi'nde kurulan IIIT kürsüsü (2008) gibi İslâmî çalışmalar üzerine kurulan özel kürsüler de İslâmî araştırmalar alanındaki gelişmelerin bir yansıması sayılabilir.

Kuzey Amerika'daki üniversitelerde İslâm araştırmaları, müstakil *Islamic Studies* bölümlerinde ve *Islamic Studies* ibaresini ismi içerisinde barındıran bölümlerde devam etmektedir.⁹ Bununla birlikte çoğu üniversitede müstakil bir *Islamic Studies* bölümü mevcut değildir ve İslâm araştırmaları *Near Eastern Studies*, *Middle East Studies* ya da *Religious studies* gibi farklı bölümlerin altındaki programlarda yürütülmektedir.

1. Near Eastern Languages and Civilizations Bölümleri (Yakın Doğu Araştırmaları): Temelde oryantalistik düşüncenin bir yansıması olarak, bir kültürü anlayabilmenin o kültürün dilini anlayabilmekten geçtiği düşüncesiyle bu bölümlerde İslâmî ilimlerle ilgili çalışmalar genelde dille ilgili çalışmalarla birlikte yürütülmektedir. Köklü üniversitelerde *Islamic Studies* çalışmaları genelde bu bölüm altındaki programlarda gerçekleştirilmektedir. Harvard, Yale, Princeton,

⁷ Charles Kurzman ve Carl W. Ernst, "Islamic Studies in U.S. Universities", *The Production of Knowledge on World Regions: The Middle East* (Social Sciences Research Council Workshop), Chapel Hill, NC: The University of North Carolina 2009, 5.

⁸ Bu merkezlerden ilk dönemlerde açılmış olan bazıları sonraki dönemlerde işlevselliğini yitirmiş olsa da, özellikle 11 Eylül'den sonra bu tarz merkezlerin açılışında bir artış yaşanmış görünmektedir. Örnek olarak Hartford Seminary'ye ait *Duncan Black Macdonald Center for the Study of Islam and Christian-Muslim Relations* (1973), University of Villanova'ya ait *Center of Arabic and Islamic Studies* (1983), Graduate Theological Union'a ait *Center of Islamic Studies* (2007) gibi birçok merkez burada örnek olarak verilebilir.

⁹ Bünyesinde özel olarak İslâmî Çalışmalar Bölümü barındıran üniversite sayısı oldukça azdır. Buna sebep olarak bölümlerin genelde bilim dalları şeklinde ayrılması gösterilebilir. Müstakil *Islamic Studies* bölümü barındıran üniversitelere ise örnek olarak McGill Üniversitesi (*Art Institute of Islamic Studies*) gösterilebilir. Ayrıca çeşitli bölümlerle birlikte de olsa *Department of Arabic and Islamic Studies* bölümüne ev sahipliği yapan Georgetown University veya *Department of Middle Eastern and Islamic Studies* bölümüne ev sahipliği yapan New York University İslâmî çalışmalarının herhangi bir bölüm altında bir program olarak değil de bölüm olarak ele alındığı üniversitelerdendir.

University of Chicago, University of Michigan, UCLA üniversiteleri İslâmî araştırmaların NELC bölümlerindeki programlar altında olduğu üniversitelerdendir.

2. Middle East Studies Bölümleri (Orta Doğu Araştırmaları): Bu bölümler II. Dünya savaşı sonrası 1958’de *National Resource Center* (NRC) isimli merkezin kurulması ile Amerika Eğitim Bakanlığı’nın dil ve alan çalışmalarını destekleyecek fon sağlaması neticesinde açılıp yayılmaya başlamıştır.¹⁰ Özellikle ABD üniversitelerinde yaygın olan bu bölümler, günümüz Orta Doğu’su ile ilgilenmekte ve daha çok dil çalışmaları ile birlikte politik ve bölgesel sorunlara eğilmektedirler. Bazı üniversitelerde merkezler halinde yer almaktadırlar. University of Virginia, University of Texas, University of California Berkeley İslâmî araştırmalarının Orta Doğu araştırmaları bölümlerindeki programlar ya da merkezler altında yürütüldüğü üniversitelerdendir.

3. Religious Studies Bölümleri (Din Araştırmaları): ABD’de bulunan üniversite ve kolejlerde İncil ve Protestan teolojisi üzerine yapılan araştırmalara tahsis edilmiş 1400’den fazla *Religious Studies* bölümü mevcuttur.¹¹ Bu bölümlerde müstakil okullar şeklinde olan İlahiyat Fakülteleri’nden (Seminary-Theological School vs.) farklı olarak “Din öğretimi” değil “Din hakkında öğretim” yapılmaktadır. Bu sebeple *Religious Studies* bölümleri İlahiyat Fakülteleri bünyesinde değil *Art and Science* (Fen-Edebiyat) fakülteleri bünyesinde yer almaktadırlar. *Religious Studies* alanındaki 1960 yıllarındaki genişleme ile birlikte *Religious studies* içerisine *Islamic Studies* programları da dâhil olmuştur. Bu gelişme ile birlikte *Islamic Studies* programlarının adedinde, etkinliğinde, programlarda yetişen uzman sayısında ve *Islamic Studies* bölümüyle ilgili iş imkânlarında artış görülmüştür.¹² *Religious studies* bölümleri, özellikle 1980 sonrasında İslâmiyetle ilgili çalışmalar konusunda ilerleme kaydetmişlerdir. Bu ilerlemeye rağmen, yukarıda sözü geçen 1400’den fazla *Religious Studies* bölümünün sadece %10’luk kısmında İslâmî ilimlerle ilgili bir uzman bulunabilmektedir.¹³ University of Georgia, University of North Carolina at Chapel Hill, Boston University, Arizona State University, İslâmî araştırmaların *Religious Studies* bölümlerindeki programlar altında yer aldığı üniversitelerdendir.

¹⁰ <http://www.nrcweb.org/about.aspx>; Tareq Y. Ismael, *Middle East studies : international perspectives on the state of the art* (New York: Praeger, 1990), 3.

¹¹ Carl W. Ernst, “Reading Strategies for Introducing the Qur’an as Literature in an American Public University”, *Islamic studies*. 45, no. 3 (2006): 335.

¹² Charles Kurzman ve Carl W. Ernst, “*Islamic Studies in U.S. Universities*”, The Production of Knowledge on World Regions: The Middle East (Social Sciences Research Council Workshop), Chapel Hill, NC: The University of North Carolina 2009, 16-17; ayrıca açılan iş imkânları için bkz: www.unc.edu/mideast/jobs.html; <http://makkah.wordpress.com/job-openings/>

¹³ Ernst, “Reading Strategies for Introducing the Qur’an as Literature in an American Public University”, 335.

Yukarıda ele aldığımız bölümlerde, gerek özel ve gerekse devlet üniversite-leri, İslâmî ilimlerle ilgili lisans, yüksek lisans veya doktora programları sunmaktadır.¹⁴ İsmi geçen University of Texas, Princeton University, Yale University gibi kimi üniversitelerde ise İslâmî ilimlerle ilgili öğretim hem *Near Eastern* veya *Middle East Studies* hem de *Religious studies* bölümleri altında yapılabilmektedir. Yani bu bölümlerden herhangi birinde eğitime devam eden bir öğrenci diğer bölümlerden de ders alabilmektedir.

Batı dünyasında İslâmî ilimlere duyulan ilgi son yarım asırdır artış gösterme eğilimindedir. Üniversitelerde *Islamic Studies* programlarının sayıca fazlalaşmasına neden olan bu ilgi artışında, Müslüman ülkelerle girilen politik ve ekonomik ilişkiler, birçok Müslümanın özellikle ABD'ye göç etmiş olması, çok sayıda Amerikalının İslâm'ı seçmesi, soğuk savaş, terörizm gibi sebepler etkili olmuştur. Özellikle 11 Eylül ve sonrasında yaşanan şiddet olayları insanları İslâm'ı anlama ve analiz etmeye yönlendirmiştir.¹⁵ Bunun yansıması olarak özellikle Amerika'nın Harvard, Columbia gibi büyük üniversitelerinde İslâm'la ilgili derslere yönelik büyük bir ilgi artışı söz konusudur.¹⁶ Bu durumu, İslâm veya Müslümanlar hakkında yapılmış olan akademik yayınlardaki artış da ispat eder niteliktedir.¹⁷ Bu ilgi artışı İslâmî ilimlerle uğraşan bilim adamları tarafından hem olumlu hem de olumsuz olarak yorumlanmaktadır. Zira söz konusu ilgi, bir yandan İslâm'ı anlamaya çalışmanın bir yansıması olarak görülürken diğer taraftan bu ilginin ABD'nin güvenliğiyle ilgili korkular tarafından tetiklenmiş olması endişe verici bulunmaktadır.¹⁸

2. Amerikan Üniversitelerinde Hadis Çalışmalarının Konumu

2.1. Kurumsal Açından

2.1.1. Üniversitelerde Hadis Çalışmaları

Amerikan üniversitelerinde *Islamic Studies* bölümlerinde Temel İslâm Bilimleri, Felsefe ve Din Bilimleri, İslâm Tarihi ve Sanatları tarzında uzmanlaşma mevcut değildir. Bu sebeple üniversitelerdeki hadis çalışmalarını görmek için

¹⁴ *Islamic Studies*'de doktora imkânı sunan bölümlerin bir listesi için bkz:

<http://www.unc.edu/~cernst/reliprograms.htm>; *Islamic Studies*'de yüksek lisans imkânı sunan bölümlerin bir listesi için bakınız: <http://www.unc.edu/~cernst/maprograms.html>.

¹⁵ Sulayman S. Nyang, Mumtaz Ahmad ve Zahid Bukhari, "Introduction", *The State of Islamic Studies in American Universities*, USA: IIIT, 2009, 5.

¹⁶ Faisal Islam ve Zahid Bukhari, "Islam 101: A Survey of 'Introduction to Islam' Courses in American Colleges", *The State of Islamic Studies in American Universities*, USA: IIIT, 2009, 77.

¹⁷ Charles Kurzman ve Carl W. Ernst, "Islamic Studies in U.S. Universities", *The Production of Knowledge on World Regions: The Middle East* (Social Sciences Research Council Workshop), Chapel Hill, NC: The University of North Carolina 2009, 2.

¹⁸ Charles Kurzman, "Islamic Studies and the Trajectory of Political Islam", *Contemporary sociology*, 36, no. 6 (2007): 519-520.

Islamic Studies programlarının ve programlarda ders veren uzmanlarının genelinde göz önünde bulundurulması gerekmektedir. *Islamic Studies* bölümlerindeki uzmanlar da birden fazla alanda uzmanlaşmış kişilerdir. Örneğin çalışmalarını hadis üzerine yoğunlaştırmış bir uzman aynı zamanda İslâm hukuku, Tasavvuf, İslâm Tarihi, Felsefe, Antropoloji gibi birçok alanla ilgili çalışmalar yapabilmektedir. Bu durumun ortaya çıkardığı olumlu tablo, tek bir alana sınırlı olmayan akademisyenlerin interdisipliner çalışmalarının kolaylaşmış olmasıdır.

Üniversitelerde İslâmî ilimlerle ilgili çalışmaların niteliğini, *Islamic Studies* programının hangi bölüm altında yer aldığı da etkilemektedir. Örneğin *Near Eastern Studies* ve *Middle East Studies* bölümleri altında yer alan *Islamic Studies* programları, İslâm'ın güncel yönüyle ve İslâm dünyasının politik konumu ile ilgilenmektedir. Bu açıdan, Orta Doğu ve Yakın Doğu araştırmalarının altında yürütülen *Islamic Studies* programları, İslâm'ın bizzat kendisinden çok günümüzdeki İslâm dünyasına yönelik araştırmalar yapması yönüyle eleştirilmektedirler. Bu bölümlerde genelde klâsik İslâmî ilimlerle ilgili çalışmalardan öte güncel meseleler üzerinde dersler, araştırmalar, çalışmalar yapılmaktadır. İslâmiyet'in ve Müslümanların sadece Orta ve Yakın doğu bölgelerinde bulunmadığı dile getirerek İslâmî çalışmalar programlarının *Near Eastern Studies* ve *Middle East Studies* bölümlerinde yer almasına olumlu bakmayan Seyyid Hüseyin Nasr, İslâmî çalışmaların *Religious studies* bölümlerine taşınmasını daha sağlıklı bulmaktadır.¹⁹ Bununla birlikte İslâmî Araştırmalar programlarının *Near Eastern Studies* ve *Middle East Studies* bölümlerinde yer almalarını araştırmaların interdisiplinerliğini kolaylaştırması açısından olumlu karşılayanlar da mevcuttur. Bu düşünceye göre son dönemde İslâmî çalışmalar programlarına daha çok *Religious Studies* bölümleri altında yer veriliyor olması *Islamic Studies* alanındaki uzmanların başka bölümlerle ve örneğin tarih, politika, kültür, demografi gibi konularla ilişkilerinin azalmasına yol açmaktadır.²⁰

Amerika'daki İslâmî çalışmalar özellikle Avrupa ile kıyaslandığında Seyyid Hüseyin Nasr tarafından da dile getirildiği gibi tatmin edici olmaktan uzak bulunmaktadır. Özellikle *Near Eastern Studies* ve *Middle East Studies* bölümlerindeki programlarda İslâm'ın kendisi dışındaki her şeyin gayet ciddi şekilde öğretilmediğini ifade edilerek, bölümlerdeki eğitim tarzı eleştirilmektedir.²¹ Nasr, bu

¹⁹ Charles Kurzman ve Carl W. Ernst, "Islamic Studies in U.S. Universities", *The Production of Knowledge on World Regions: The Middle East* (Social Sciences Research Council Workshop), Chapel Hill, NC: The University of North Carolina 2009, 23.

²⁰ Charles Kurzman ve Carl W. Ernst, "Islamic Studies in U.S. Universities", *The Production of Knowledge on World Regions: The Middle East* (Social Sciences Research Council Workshop), Chapel Hill, NC: The University of North Carolina 2009, 18.

²¹ Seyyid Hüseyin Nasr, "Origins and Development of Islamic Studies in the U.S.", *The State of Islamic Studies in American Universities*, USA: IIIT, 2009, 19.

durumu çeşitli sebeplere bağlamakla birlikte, özellikle İslâmî ilimlerin Amerika'daki gelişim serüveninin de bu konuda etkili olduğunu ifade etmektedir.²²

İslâmî ilimlerle ilgili çalışmalar genel itibarıyla tatmin edici bulunmazken, bu çalışmalar içerisinde hadis çalışmalarının konumu çok da farklı değildir. Hermansen'in 1993'de İslâmî ilimlerdeki yönelişleri anlattığı makalesinde belirttiği gibi Amerika'da hadis ilmi İslâmî ilimler içerisinde bir nevi ihmal edilmiş konumdadır.²³ Üniversitelerdeki hadis çalışmaları çeşitli açılardan problemler içermektedir. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, Amerikan üniversitelerinde İslâmî ilimler öğretimi yapan uzmanların büyük kısmının uzmanlık alanının İslâmî ilimler olmayışı büyük bir problem teşkil etmektedir. Zira bu durumda, uzmanlık alanı İslâmî ilimler olan uzmanlar arasında özellikle hadis ilmi üzerine eğilenlerin sayısı çok kısıtlı kalmaktadır. Bu tür uzmanların bulunduğu üniversiteler ders açısından şanslı konumda iken, diğer üniversitelerde hadisle ilgili sunulan bilgiler İslâm'a giriş niteliğindeki derslerdeki yüzyeşel bilgilerden ibaret kalmaktadır.

Hadis derslerinin dil bölümlerinde işleniyor olması, metinlerin dinî bir metinden öte dilsel bir yaklaşımla literal bir metin olarak ele alınmasına sebep olmaktadır. Üstelik Amerikan üniversitelerinde Arapça öğretimi daha çok modern Arapça üzerinden yapıldığı için, kimi öğrenciler klâsik Arapça metinleri okuyup anlama noktasında güçlük çekebilmektedirler. Bu durum ise derslerde daha çok tercüme metin kullanımına sebep olmaktadır. Tercümeler söz konusu olduğunda ise hadis derslerinde kullanılacak İngilizce'ye tercüme edilmiş kaynakların sayısının azlığı, tercümesi yapılmış olanların ise zaman zaman akademik standartlardan uzak, yetersiz ve hatta yanlış tercümeler içerdiği göze çarpmaktadır. Ayrıca metinlerin dipnot veya açıklayıcı yorumlar eklenmeden sunuluyor olması İslâmî ilimlerle ilgili yeterli bilgiye sahip olmayan öğrenciler açısından konuları anlaşılması güç hâle getirmektedir.²⁴ *International Institute of Islamic Thought* (IIIT) öncülüğünde Amerikan Üniversitelerinde İslâmî ilimlerin genel konumuna ışık tutmak üzere yapılan *The State of Islamic Studies in American Universities* projesinin sunduğu öneriler arasında klâsik metinlerin tercümesi ihtiyacı üzerinde durulması²⁵ klâsik eserlerin tercümesi konusundaki bu eksikliğe işaret etmektedir.

²² Seyyid Hüseyin Nasr, "Origins and Development of Islamic Studies in the U.S.", *The State of Islamic Studies in American Universities*, USA: IIIT, 2009, 18.

²³ Marcia K. Hermansen, "Trends in Islamic Studies in the United States and Canada since the 1970s", *American Journal of Islamic Social Sciences* 10, no. 1 (1993): 108.

²⁴ Brannon M. Wheeler, *Teaching Islam* (New York [u.a.]: Oxford University Press, 2003), 6.

²⁵ *The State of Islamic Studies in American Universities*, Project Executive Summary, 2007. (Şu adresten erişilebilmektedir: <http://iiit.org/iiitftp/Research/Islamic%20Studies%20Project%20Exec%20Summary.pdf>)

2.1.2. Akredite olmamış kuruluşlarda Hadis Çalışmaları

Üniversitelerin devlete ait yükseköğretim kurumları veya özel kurumlar tarafından onaylanması manasına gelen akreditasyon, üniversitelerden mezun olan öğrencilerin iş bulması açısından önem arz etmektedir. Amerika’da Müslümanlar tarafından kurulmuş üniversiteler arasında ise tam akreditasyona sahip olan hiçbir üniversite yoktur. Bu üniversiteler tam akreditasyona sahip olmasa da Müslümanlar tarafından ve İslâm araştırmalarına özel kurulmuş olması sebebiyle önem arz etmektedir.

1996 yılında mühtedi Hamza Yusuf ve Zaid Shakir önderliğinde kurulan “Zaytuna College” bu tür üniversitelere örnek olarak sunulabilir.²⁶ *Zaytuna College* tam akreditasyona sahip olmamakla birlikte²⁷ İslâmî ilimler öğretiminin yapıldığı ve Müslümanlarca kurulan ilk üniversitedir. İslâmî ilimler açısından diğer üniversitelere göre daha yoğun bir ders programına sahip olan üniversite, öğrencilerine ikinci sınıfta “Introduction to Hadîth Sciences” adlı dersi, son sınıfta ise hadis ile fıkıhı birlikte sunan “Legal Issues in the Hadîth: Marriage and Divorce” adlı dersi sunmaktadır.²⁸ “Cordoba University” bünyesinde 2003 yılında kurulmuş olan *Graduate School of Islamic and Social Sciences* (GSISS)²⁹ de sadece İslâmî çalışmalara özel olarak kurulmuş kampüs esaslı, müslüman idareciler tarafından yönetilen, lisans ve yüksek lisans dereceleri veren bir programdır.³⁰ Üniversite, yüksek lisans programında metodoloji, isnad ve metin tenkidi üzerinde durduğu klâsik hadis usûlüne giriş dersleri sunmaktadır.

²⁶ Jocelyne Cesari, *Encyclopedia of Islam in the United States* (Westport, Conn.: Greenwood Press, 2007), 646.

²⁷ <http://www.zaytunacollege.org/academics/accreditation/>

²⁸ http://www.zaytunacollege.org/academics/major/Islamic_legal_and_theological_studies; 2004-2008 yılları arasında verilen pilot eğitimde öğrencilere hadis ilmiyle ilgili olarak şu dersler sunulmuştur: İlk yıl Nevevî’nin 40 hadisi ezberletilmiş ve İzzeddin İbrahim tarafından yapılan tercüme çalışması okutulmuştur. İkinci yıl hadis usûlü için Şeyh Abdullah Siracüddin’in şerhi ile Beykûniyye metni ve Nevevî’nin kırk hadis çalışması üzerine İbn Dakîk el-İyd tarafından yapılan şerh çalışması okutulmuştur. Üçüncü yıl İbn Hacer’in Nüzhetü’n-nazar isimli usûl eseri ile İbn Receb’e ait *Câmi’u’l-ulûm ve’l hikem*’den belli bölümler ile *Riyâzü’s-sâlihîn şerhi Nüzhetü’l-muttakin*’den belli bölümler okutulmuştur. Son yıl ise Suyûtî’nin *Tedribü’r-râvî*’si okutulmuştur. İlk üç yıl zarfında, bölüm bölüm *Sahîh-i Müslim* metni okutulmuştur.

²⁹ <http://www.siss.edu>

³⁰ GSISS, Hıristiyan ilahiyatlarının ortak birliği sayılabilecek Washington Theological Consortium’a üye tek müslüman kuruluştur. Cesari Jocelyne, *Encyclopedia of Islam in the United States*, Westport, Conn.: Greenwood Press, 2007), 207.

2.1.3. Online Üniversiteler, Araştırma Merkezleri ve Gönüllü Kuruluşlar

Uzaktan eğitim yöntemi ile öğrencilere zaman ve mekana bağlı olmadan istedikleri dersleri alma imkânı sunan online üniversiteler, ABD’de örgün eğitimin yanında sıklıkla kullanılmaktadırlar. Gerek örgün öğretim yapan üniversitelerin online derslerine, gerekse yalnızca online ders vermek üzere kurulmuş üniversitelere rastlanabilmektedir. Müslüman akademisyenlerin çabalarıyla kurulmuş online üniversiteler, öğrencilere istedikleri alanda İslâmî ilimlerle ilgili dersle lisans ve lisans üstü dereceler alma fırsatı sunmaktadırlar. Ders veren hocalarının çoğu, günlük hayatta üniversitelerde görev yapmaları nedeniyle batı akademisine uyumlu bir bakış açısıyla öğrenci yetiştirdiği düşünülen *American Learning Institute for Muslims* (ALYM)³¹, Bilal Phliphs tarafından kurulmuş olan *Islamic Online University*³², *American Open University*³³ ve *Sunni Path*³⁴ gibi üniversiteler online hadis dersleri veren üniversitelere örnek olarak gösterilebilir.

Araştırma enstitüsü tarzında bir kuruluş olarak düşünülebilecek *International Institute of Islamic Thought* (IIIT), İslâm âleminde yaşanan sorunların çözümünün yeniden Kur’ân’a, Sünnete, İslâm’ın kültür ve medeniyetine dönerek çözülebileceği üzerinde duran “Bilginin İslâmîleştirilmesi” akımının öncüsü Farukî tarafından 1981 yılında Virginia’da kurulmuştur. Kuruluş, bir üniversite çalışmasından öte, araştırma projeleri sunup destekleyen, entelektüel ve kültürel toplantılar düzenleyen ve akademik yayınlar basan bir kurum olarak göze çarpmaktadır. Kuruluşun asıl hedef kitlesi uluslararası entelektüel ve akademik çevrelerdir. Bununla birlikte kurum, yaz dönemlerinde düzenlediği dönemlik dersler ile hem İslâmî ilimler konusunda çalışan, hem de sosyal bilimler alanıyla ilgilenip İslâmî ilimler konusunda kendisini geliştirmek isteyen dünyanın çeşitli yerlerinden üniversite öğrencilerine klâsik İslâmî ilimler, hadis ve Arapça dersleri sunmaktadır.³⁵ Yasir Kazi (Qadhi) tarafından 2002 yılında kurulmuş olan *Al-Maghrib Institute*³⁶ hafta sonu seminerleriyle faaliyet gösteren ve Amerika’nın birçok şehrinde “kabile” diye de bilinen gruplar ve gönüllülük esasına dayanan öğretmenleriyle çalışan bir kuruluştur. Kuruluş “Kur’ân ve Hadis Bilimleri” de olmak üzere dört ana bilim dalına ayrılmıştır. Her dalın

³¹ <http://www.alimprogram.com/index.html>; Yvonne Yazbeck Haddad, Senzai Farid, and Jane I. Smith, *Educating the Muslims of America* (Oxford; New York: Oxford University Press, 2009), 132.

³² <http://www.Islamiconlineuniversity.com>; www.bilalphilips.com

³³ <http://www.aou.edu/arabic/index.php>

³⁴ <http://www.sunnipath.com/>

³⁵ Jocelyne Cesari, *Encyclopedia of Islam in the United States*, (Westport, Conn.: Greenwood Press, 2007), 317; <http://www.iiit.org/>

³⁶ <http://almaghrib.org/>

belirlenmiş ders programı mevcuttur. Hadis bilimleri dalında, hadis metodolojisine dair derslerle birlikte, Nevevî'nin kırk hadisi, ahkâm hadisleri ve Kü-tüb-i sitte metinlerinin okunduğu dersler sunulmaktadır. 2000 yılında kurulan *Nawawi Foundation*³⁷ Hz. Peygamber'in hayatı, modern çağda sünnetin uygulanışı gibi konularda düzenlediği seminerler ile toplumsal bilinçlenmeye katkısı olan gönüllü kuruluşlardan sayılabilir.³⁸

Yukarıda ele alınan akademik temelli çalışmalar haricinde toplum bazında İslâm hakkında bilinç oluşturma çabası içinde bulunan ve bunun sonucunda da gerek halka yönelik hadis halkaları düzenleyerek gerekse yayın organları sayesinde halkın dini bilgi noktasında bilinçlenmesine katkı sağlayan *Islamic Society of North America* (ISNA), *Islamic Circle of North America* (ICNA) gibi kuruluşların faaliyetleri ise bu makalenin amacının dışında yer almaktadır.

2.2. Entelektüel Açından

2.2.1. Hadis Üzerine Çalışan Uzmanlar

Kuzey Amerika'daki hadis çalışmaları ilk dönem klasik Oryantalist gelenek çizgisinde devam etmiştir. Ignác Goldziher'in (ö. 1921) etkisi ile başlayıp Amerika'da da belli bir müddet akademik çalışmalarını sürdüren Joseph Schacht (ö. 1969) ile zirveye ulaşmış olan yaklaşım, G.H.A. Juynboll (ö. 2010) ile de devam etmiştir. Bu Oryantalistik çalışmalar, belli bir müddet sonra Muhammed A'zamî, Fuat Sezgin, Nabia Abbott (ö. 1981) gibi çoğu müslüman ve orta doğu kökenli araştırmacıların tepkisi ile karşılaşmıştır. Akademik faaliyetlerini University of Chicago'da yürütmüş olan aslen Türkiye doğumlu Hıristiyan araştırmacı Nabia Abbott, Oryantalist akıma ve özellikle Ignác Goldziher'in iddialarına Amerika'da karşı çıkan bir ses olmuştur.

70'li yılların sonunda, John Wansbrough (ö. 2002) ile halen akademik çalışmalarına Amerika'da devam eden Michael Cook³⁹ ve Patricia Crone⁴⁰ gibi simalar tarafından dile getirilen ve Oryantalist bakış açısının hadislere uyguladığı şüpheli yaklaşımı İslâm tarihinin tümüne uygulayan revizyonist-Oryantalist söylem duyulur olmuştur. Son yıllarda ise bu revizyonist-Oryantalist söyleme karşı, yine Batının bizzat kendi içinden yeni bir karşı çıkış yaşanmaktadır. Bu yaklaşım, hadislerin klasik yöntemler dışında çeşitli yöntemlerle tedkik ve tenkidine devam etmekle birlikte, revizyonist-Oryantalist söylemin aşırı fikirlerine de karşı çıkmaktadır. Halen Cornell Üniversitesi'nde çalışmalarına devam eden ve *Narratives of Islamic Origins: The Beginnings of Islamic Historical*

³⁷ www.nawawi.org

³⁸ Jocelyne Cesari, *Encyclopedia of Islam in the United States* (Westport, Conn.: Greenwood Press, 2007), 466.

³⁹ http://www.princeton.edu/~nes/faculty_cook.html

⁴⁰ <http://www.ias.edu/people/faculty-and-emeriti/crone>

*Writing*⁴¹ adlı eseri ile İslâm'a karşı revizyonist yaklaşıma eleştirel bir bakış açısı sunan Fred Donner ve David S. Powers Amerika içinden bu bakış açısına sahip araştırmacılara örnek olarak sunulabilir.

Yukarıda değindiğimiz dönemsel gelişmelerle birlikte, üzerinde durulması gereken diğer bir nokta, hadis üzerinde uzmanlaşan Müslüman araştırmacılarıdır. Bu araştırmacılar ya Jonathan A.C. Brown gibi sonradan müslüman olmuş kişilerden, ya da Yasir Kazi (Qadhi) gibi -çoğunlukla Hint alt kıtasından- Amerika'ya göç etmiş Müslümanların ikinci nesil kuşağı olan kişilerden oluşmaktadır. Hem aslen Amerikalı hem de Müslüman olan, Nasr'ın tabiri ile "doğru şeyleri doğru zamanlarda söyleyen müslüman uzmanların"⁴² artışı, hadis ile ilgili çalışmaların gelişim seyri için önem arz etmektedir.

Amerikan akademisindeki müslüman akademisyenelerin (hadisle ilgilenenler de dâhil) çoğunluğunun İslâmî ilimler öğretimini Orta Doğu ülkelerinden birinde aldıkları ve bu bilgileri ile Amerikan üniversitelerinden edindikleri yöntemleri birleştirdikleri görülmektedir. Bu durum klasik İslâmî ilimler açısından Amerikan üniversitelerindeki eğitimin tek başına yeterli olmaktan uzak olduğunu göstermektedir.

Islamic Studies programlarında hadisle ilgili doktora tezi hazırlamış olan araştırmacılara bakıldığı zaman, bu kişilerden bir kısmının şu anda Amerika'da çeşitli üniversiteler bünyesinde çalışmalarını devam ettirdikleri ve bu üniversitelerde hadisle ilgili dersleri veren uzmanlar oldukları görülmektedir. Bir kısım araştırmacılar ise geldikleri ülkelere dönüp çalışmalarına kendi ülkelerinde devam etmektedirler.

2.2.2. Hadis ilmi ile ilgili yapılmış Tezler

Hadis ilmi ile ilgili olarak üniversitelerde yapılan tezlerin konularına ve gelişim seyrine bakmak, hadis ilminin gelişim seyrini görmek açısından önem arz etmektedir. Zira yapılan tezler, konu üzerine uzmanlaşan araştırmacıları, üzerinde durulan konuları ve bu konulara olan ilgi azalış-artışını görme noktasında önemli ipuçları sunmaktadır.

Hadisle ilgili olarak Kuzey Amerika üniversitelerinde bu güne kadar yapılmış tezler incelendiğinde⁴³ hadisle ilgili tezlerin en çok yapıldığı üniversitelerde ilk sırayı Kanada'da bulunan McGill Üniversitesi'nin aldığı görülmektedir.

⁴¹ Fred McGraw Donner, *Narratives of Islamic origins: the beginnings of Islamic historical writing*, Princeton, N.J.: Darwin Press, 1998.

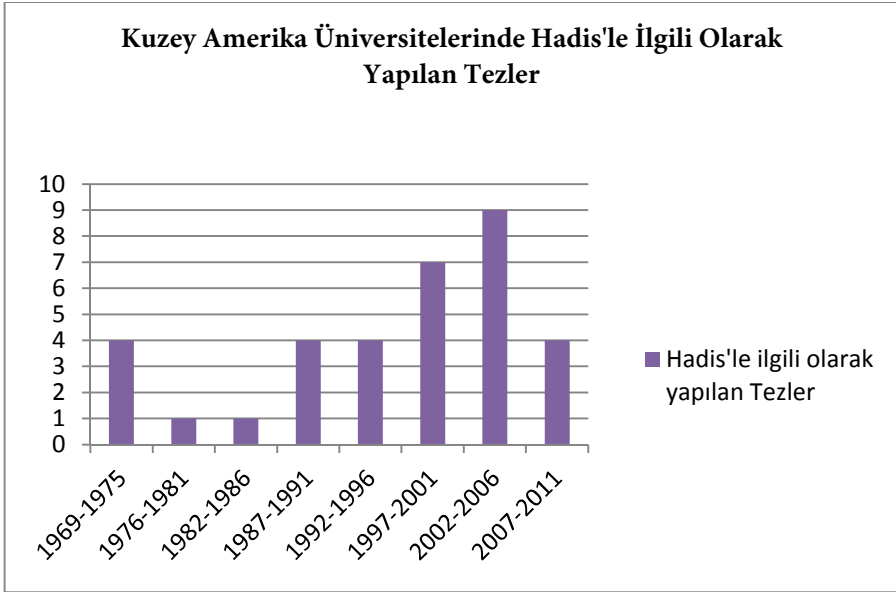
⁴² Seyyid Hüseyin Nasr, "American Islamic Intellectual Activity and the Islamic World", Muslims in the United States: demography, beliefs, institutions, Washington, D.C.: Woodrow Wilson International Center for Scholars, 2003, 145.

⁴³ Bunun için ProQuest Tez veritabanında "Hadith" ve "Muhammad" terimleri başlıkta, anahtar sözcükte ve özetlerde taranmıştır.

Daha sonra Harvard, Yale, University of Chicago, Temple, Columbia gibi üniversiteler gelmektedir.

Hazırlanan tezlerin konularına bakıldığında ise, tezlerin bir kısmında hadis usulü ve tarihi ile ilgili konular ve terimlerin incelendiği, isnadlara yönelik teorik ya da pratik çalışmaların yapıldığı, hadis tarihinin hadis literatürünün çeşitli örnekleri üzerinden okunmaya çalışıldığı, cerh-tadil ve hadis tenkidi ile ilgili konuların özellikle biyografi kitapları özelinde incelendiği, hadis tarihinde önemli olan kişiler üzerine biyografik çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Ayrıca, bir konuyla ilgili rivayetlerin toplu şekilde incelendiği rivayet incelemeleri, İslâmî metinler ışığında bir konuyu anlamaya yönelik konulu çalışmalar ve kadın ve kadının toplumdaki konumunun hadislerle ortaya konmaya çalışıldığı çalışmalar da yaygın olarak görülmektedir.

Tespit ettiğimiz 30'dan fazla tezin yıllara göre dağılışı aşağıda görüldüğü gibidir:

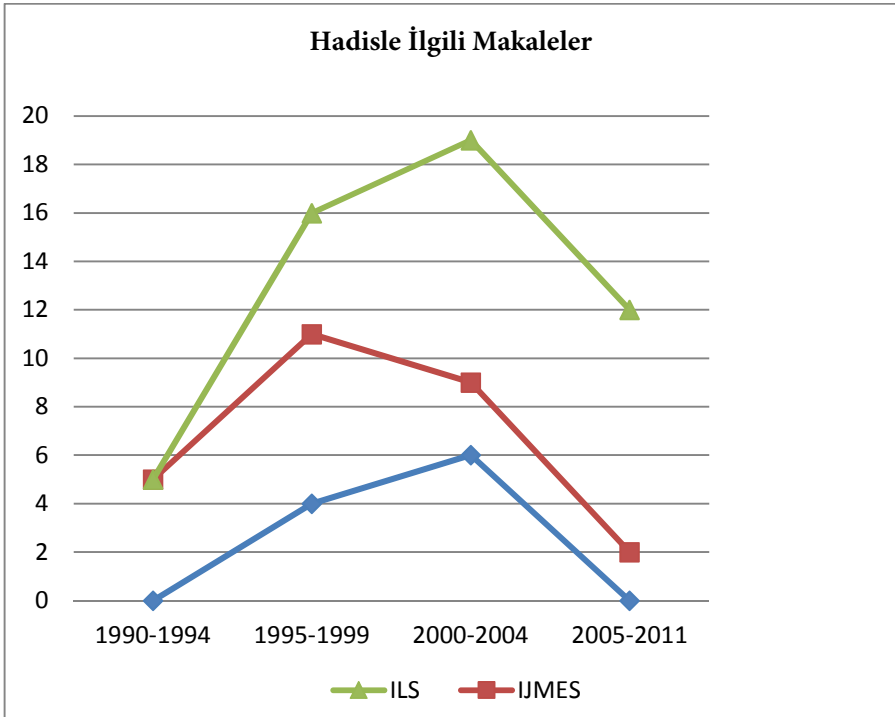

2.2.3. Hadis ilmi ile ilgili yazılan Makaleler

Güncelliği sebebiyle akademik makaleler akademik konulardaki gelişmelerin, eğilimlerin görülebileceği önemli bir kaynaktırlar. Bu sebeple hadis konusunda Kuzey Amerika üniversitelerinde hangi konuların üzerinde durulduğunu görmek için bölgede önemli yere sahip olan dört akademik dergide [*Journal of American Oriental Society* (1843-2011); *Journal of the American Academy of Religion* (1967-2011); *International Journal of Middle East Studies* (1970-2011); *Islamic Law and Society* (1996-2011)] çıkan makaleler üzerinde

durulmuştur.⁴⁴ Taranan dört dergi içerisinde Amerika'nın en köklü din araştırmaları dergisi *American Academy of Religion*'da birkaç kitap tanıtımı dışında konuyla ilgili hiçbir makaleye rastlanmamıştır. Diğer üç akademik dergide son yirmi yılda hadis ile ilgili yayınlanan makale sayıları aşağıda görüldüğü gibidir:

JAOS	ILS	IJMES	
7	10	12	1990-2001
3	15	5	2002-2011

Bu dergilerde yayınlanan makalelerdeki konulara bakıldığında ise genel olarak hadis usulüyle ilgili çeşitli terimlerin problematik açıdan incelenmesi, isnad-metin tenkiyle ilgili konular, kişi biyografileri, şehirler ülkeler ve bölgeler

⁴⁴ Taramalarda, başlığı veya anahtar kelimeleri içerisinde hadis (hadith) kelimesini barındıran makaleler ile içerik itibarıyla hadis ile ilgili bir konu içeren makaleler ele alınmıştır. Kitap tanıtımları kapsam dışı bırakılmıştır.

özelinde hadis çalışmaları, Fıkıh ile hadis arasındaki ilişki temelindeki tartışmalar ile Fıkıh okullarının önemli simalarının hadise yaklaşım tarzlarının ele alındığı görülmektedir.

2.2.4. Hadis Çalışmaları üzerine Yapılmış Sunumlar

Din araştırmaları konusunda Amerika'nın önde gelen iki kuruluşu *American Oriental Society* ve *American Academy of Religion*'un yıllık toplantılarında yapılan sunumlar ve düzenlenen çalıştaylar da hadis çalışmalarının konumu açısından önem arz etmektedir.

American Oriental Society tarafından her yıl düzenlenen programlarda, son yıllarda hadis ilmiyle ilgili birçok sunum yapılmıştır.⁴⁵

⁴⁵ Son on yılda hadis hakkında yapılan sunumlar şu şekildedir: 2000 yılı: Michael Cooperson, University of California, Los Angeles; "Social Space and Religious Authority in 3rd/9th Century Baghdad"; Joseph E. Lowry, University of Pennsylvania; Calder, "Shafi'i and Ibn Qutayba: On the relative sophistication of hermeneutic techniques"; Christopher Melchert, School of Historical Studies, Institute for Advanced Study, Princeton, "How Hadith and Jurisprudence Came to be Complimentary Disciplines"; Heather N. Keane, University of California, Santa Barbara; "Muslim Martyr? A Historiography of the revolt against the Caliph Uthman". 2001 yılı Christopher Melchert, Oxford University; The Holy Man in Early Islam; R. Kevin Jaques, Indiana University; "How to Read Tabaqat: Their Structure, Modes of argumentation, and Purposes"; Suleiman A. Mourad, Yale University, "In Search of a Master: The Sufis' Misappropriation of al-Hasan al-Basri"; M. Amin Mahdavi, Institute of Ismaili Studies; "A Computational Model of Islamic Codicology"; Sebastian Guenther, University of Toronto, "Muhammad the Illiterate Prophet? An Islamic Creed in the Quran and Quranic Exegesis"; 2003 yılı: Law and Hadith başlığı altında: Joseph E. Lowry, University of Pennsylvania; "Ibn Qutayba: An Early Witness to al-Shafi's Legal Doctrines"; Christopher Melchert, Oriental Institute, Oxford; "The Musnad of Ahmad ibn Hanbal"; 2004 yılında: Steven Judd, Southern Connecticut State University; "The Muhaddith's Diet: An Apple a Day Makes You Stupid; 2005 yılında"; Christopher Melchert, University of Oxford; "The Musannaf of Ibn Abi Shaybah"; Recep Gurkan Goktas., Harvard University; "Asbab Wurud al-Hadith: A Literary Approach"; 2006 yılında: Christopher Melchert, University of Oxford; "The Ten Books Compared"; Christian Lange, Harvard University; "Where on earth is Hell? A Reconsideration of jahannam in the Medieval Muslim Imaginaire"; Niall Christie, University of British Columbia/Corpus Christi College; "Women and Warfare in the Muslim Literature of the 6th/12th-Century Levant"; 2007 yılında: Hanaa Kilany, Georgetown University "Uns in the Quran and Hadith"; Aisha Geissinger, University of Toronto; "Mothers of the Believers: A Re-examination of a Controversial Title"; Ikram Masmoudi, Middlebury College; "Analysis of al-Hadith as seen by Abu Hayyan al-Tawhidi in his book al-Imtaa wa-l-Mu'anasa"; 2008 yılında: Christopher Melchert, University of Oxford, "Nasai's Travels"; Yasir Kazi, Yale University; "Contextualizing al-Muhasibi's (d. 243/857) View of Aql"; Jens Scheiner, Universität Hamburg; "Isnad-cum-matn-Analysis and Historical Akhbar. The Case of the Conquest of Damascus"; 2009 yılında: The making of Muslims, Hadith başlığı ile; Youshaa Patel, Duke University "Whoever Imitates a People Becomes One of Them: Tracing the Interpretation of a Hadith"; Christopher Melchert, Oriental Institute, University of Oxford; "God created Adam after his image"; Kevin Jaques, Indiana University; "Prophet of God and Warrior of God: A Comparative Study of Ibn Ishaq's Depiction of the Relationship between Muhammad and Hamza ibn Abd al-Muttalib"; Sean W. Anthony, University of Chicago, "The Prophecy and Passion

American Academy of Religion ise 2007 yılında “Study of Islam Section” tarafından düzenlenen “What do Hadith do? Approaching the Functions of Hadith in Islamic Civilization” adında bir seminer düzenlemiştir.⁴⁶

2.3. Hadis Öğretimi Açısından

2.3.1. Hadis İlimi ile İlgili Dersler

Kuzey Amerika Üniversitelerinde İslâmî ilimlerin genel yapısına bakıldığında görülebilecek bir özellik Islamic Studies programlarında yer alan derslerde klasik İslâmî ilimlerden çok İslâmîyet’le ilgili güncel olaylara ve günümüz dünyasında İslâm’la ilgili gelişmelerle daha çok yer verilmesidir. Özellikle 11 Eylül’ün sonrasında hem üniversitelerdeki ders içeriklerinin hem de yapılan çalışmaların İslâm’la ilgili en çok dikkat çeken ve sorgulanan “İslâm’da Kadının konumu”, “Cihad”, “11 Eylül ve sonrası” gibi konular üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Bununla birlikte, Kuzey Amerika’daki üniversitelerin müfredatları incelendiğinde hadis, tefsir, kelam gibi klasik İslâmî ilimlerle ilgili derslerin de sayı itibarıyla az da olsa bulunduğu görülür.

of al-Harit b. Said: Narrating a Syrian Revolt from the Caliphate of Abd al-Malik b. Marwan”; Maya Yazigi, University of British Columbia; “The Kitab al-Ansab of Abd al-Karim al-Samani in Context”; Scott C. Lucas, University of Arizona; “al-Hakim al-Naysaburi and the companions of the Prophet: An Original Sunni Voice in the Shii Century”; Jonathan Brown, University of Washington; “A Man for All Seasons: Ibn Uqda and Transcending the Sunni/Shiite Divine of the Fourth/Tenth Century”; Kenneth Garden, Tufts University; “Invocation of the Mujaddid Hadith in Islamic Thought”; Sara Omar, Harvard University, “Treatments of Liwat. and Sihaq in Medieval Islamic Jurisprudence (The 10th–14th Centuries A.D.)”; Krisztina Szil’agyi, Princeton University, “A Prophet like Jesus? Muslims and Christians Debate Muhammad’s Death”; 2010 yılında: Behnam Sadeghi, Stanford University; “The Traveling Tradition Test: A New Method of Dating Traditions”; Mark S. Wagner, Louisiana State University; “The Problem of Non-Muslims Who Insult the Prophet Muhammad”; James E. Lindsay, Colorado State University; “Ibn Asakir’s Distinctive Vision of Jihad in his Forty Hadiths for Inciting Jihad”; 2011 yılında: Steven Burge, Institute of Ismaili Studies Lexicology, “Ahadith and Tafsir: The Case of falaq Q113:1”; Scott C. Lucas, University of Arizona, “Disciplinary Specialization among the Companions and Successors: Evidence from the Musannaf of Ibn Abi Shayba and al-Tabari’s Qur-an Commentary”; Felicity Opwis, Georgetown University; “The Role of the Biographer in Constructing Identity and School Doctrine: Al-‘Abbad’s Kitab Tabaqat al-Fuqahâ- al shafiyya”; Garrett Davidson, University of Chicago; “The Ijazat al-Riwaya and Post-Classical Hadith Transmission”.

⁴⁶ Seminerde şu sunumlar yapılmıştır: Scott Lucas, University of Arizona, “Where Are All the Legal Hadiths?”; “An Examination of Ibn Abi Shayba’s Musannaf”; Asma Sayeed, Lafayette College, “Hadith Transmission and the Construction of Gender in Early Islamic History”; Racha el Omari, University of California, Santa Barbara, “The Place and Function of Hadith in the Classical Basran Mu’tazilite School”; Alan Godlas, University of Georgia, “The Question of Authenticity and the Hadiths of Sufism”. http://www.aarweb.org/meetings/annual_meeting/Past_and_Future_Meetings/2007/default.asp

Üniversitelerdeki hadis ile ilgili derslerin tespiti ve müfredatlara ulaşılması noktasında hemen hemen her üniversitenin sitesinde yer alan ders rehberlerinden, üniversitelerde sunulan dersleri ve verilen uzmanların ilgi alanlarını sunan çeşitli internet sitelerinden⁴⁷ ve üniversitelerde uzmanlık alanı hadis olan uzmanların özgeçmişlerinden faydalanılmıştır. Tespit edilen derslerde kullanılan müfredatlara ise AAR kuruluşunun ders programı projesi⁴⁸ ve ders müfredatlarını sunan çeşitli siteler ile uzmanların bizzat kendileriyle veya bu dersleri almış öğrencilerle kurulan bağlantı neticesinde ulaşılmıştır.

Hadis ilminin müfredattaki konumunu ve bu konumdan yola çıkarak hadis ilminin Amerikan üniversitelerindeki genel durumunu ortaya koymaya çalışmanın çeşitli zorlukları mevcuttur. Bu bağlamda ilk olarak, eğitim sisteminde üniversitedeki müfredatın belirlenmesi üzerinde durmak gerekir. Zira Kuzey Amerika üniversitelerinde okutulan derslerin müfredatlarına, bizzat dersin hocası karar vermektedir. Ayrıca derslerin müfredatına ulaşmanın da zorlukları mevcuttur. Zira bazı üniversiteler ve uzmanlar hazırlamış oldukları müfredatlarını yalnızca kendi öğrencileriyle paylaştığı ve hatta sadece dersin ismini siteye koymakla yetindiği için müfredata ulaşmak için zaman zaman dersi veren hocaya bire bir iletişim kurulmuş, kimi zaman dersi alan öğrencilerden yardım alınmıştır.

Amerikan üniversitelerinin müfredatlarında hadis ilminin konumunu belirlemeyi zorlaştıran diğer bir nokta ise Hadis ilmiyle ilgili konuların yalnızca bu ilmin adıyla ele alınmayıp “Oral tradition”, “Early Islamic History” gibi çeşitli araştırma alanları içerisinde de inceleniyor olmasıdır. Yine Hz. Peygamber’in hayatının ele alındığı dersler, İslâm fıkhi ile ilgili derslerde fıkhi hadislerin menşei ve güvenilirliği ile ilgili konular gündeme geldiğinde de hadis ilimleri söz konusu edilebilmektedir. Bununla birlikte, içerik olarak hadislerden ve hadis metodolojisinden faydalanılan dersler de hesaba katıldığında sınır daha da genişlemiş olacaktır.

Konuyla ilgili diğer bir problem de derse olan ilgi, konunun güncelliği, dersi tercih eden öğrenci sayısı vb. sebeplerle derslerin her sene açılmama ihtimali ve bu dersleri sunan araştırmacıların her sene değişebilirliğidir. Bu durumda, biz bu makalemizde 2011 yılına kadarki dersleri, müfredatları ve araştırmacıları göz önünde bulunduracağımızı belirtmemiz gerekmektedir.

Kuzey Amerika Üniversitelerinde bizzat hadis ilmi ile ilgili olan ve hadis ilmini müstakil bir disiplin olarak ele alan dersler hayli sınırlı görünmektedir. Bazı üniversiteler, müfredatlarında hadis ilmini *Islamic Studies* programının

⁴⁷ <http://fp.arizona.edu/mesassoc/Directory/directory.htm>;
<http://www.unc.edu/depts/İslâmweb/organizations.html>; <http://www.unc.edu/~cernst/re-lipprograms.htm#chicago>; <http://www.wabashcenter.wabash.edu/home/default.aspx>;
<http://www.unc.edu/depts/İslâmweb/syllabi.html>

⁴⁸ http://www.aarweb.org/Programs/Syllabus_Project/default.asp

temel alanlarından biri olarak belirmiş olsalar bile, hadis ilmi ile ilgili bir ders sunmamaktadırlar. Üniversite müfredatlarında ise hadisle ilgili derslerin genellikle lisansüstü programlarında sunulduğu görülmektedir. Buna sebep olarak, lisans öğrencilerinin bir alanda uzmanlaşmaktan öte henüz İslâm'ın genel yapısı ve İslâm geleneğiyle ilgili bilgilerinin azlığı ya da yokluğu⁴⁹ gösterilebilir. Lisans döneminde hadis ilminin ele alınışı ayrı bir ders olmaktan öte genellikle "Introduction to Islam"⁵⁰ "Classical Islam" "Muslims and Quran"⁵¹ gibi giriş niteliğindeki genel dersler altında sunulan temel bilgilerden ibarettir.

Hadis ilimleriyle ilgili müfredatlarda yer alan dersler toplu olarak incelendiğinde şu şekilde gruplandırılabilir:

1. Hadis ilmine giriş dersleri: Georgetown ve Harvard gibi üniversitelerinde genellikle "Introduction to Hadîth"⁵² adı altında sunulan bu derslerde hadis ilminin doğuşu, gelişimi, cerh tadil ilmi, hadisler arasındaki ihtilafı giderme yolları, hadis tenkidi ile ilgili konular, günümüz müslümanlarının hadise yaklaşımları, hadislerin otantikliği ve tarihlendirilmesi ile ilgili tartışmalara değinilmektedir. Ayrıca bu derslerde zaman zaman arapça hadis metinleri de okutulmaktadır.

2. Hadis metodolojisinin ele alındığı dersler: Hadis ilmi metodolojisi kimi zaman İslâmî ilimler metodolojilerinin toplu bir şekilde ele alındığı derslerde işlendiği gibi kimi zaman da hadis ilmine giriş derslerinde işlenmektedir. University of Texas'ta "Classical Islamic Studies"⁵³ Hartford Seminary'deki "Information Literacy for Islamic Studies"⁵⁴, The University of Arizona'daki "Advanced Islamic Studies"⁵⁵ gibi dersler hadis ilmi metodolojisinin diğer ilimlerle birlikte ele alındığı derslere örnek olarak sunulabilir. Bu derslerde genel itibarıyla biyografi, siyer, tabakat kitaplarının tanıtım ve kullanımı ile hadis tahrici için Concordance, rical kitapları ve hadis şerhleri ve kullanımları üzerinde durulmaktadır. Zaman zaman bu derslerde İslâmî ilimlere Oryantalist yaklaşımlar üzerinde de durulmaktadır. Bu bağlamda hadisle ilgili *Origins and Authenticity* (Hadislerin güvenilirliği) konusunun ele alınış şekline bakıldığında

⁴⁹ Carool Kersten, "Perspectives Teaching Islamic Studies in Higher Education", *Islamic Studies*, Network, 1(2010), s. 12.

⁵⁰ http://www.lsa.umich.edu/cg/cg_detail.aspx?content=1820RELIGION204001&termArray=f_10_1820; <http://registrar.princeton.edu/m/courses/subject/details.xml?courseid=005963&term=1114>; <http://www.nelc.ucla.edu/courses/Islamic-courses/>;

⁵¹ <http://www.princeton.edu/ua/departmentsprograms/nes/>

⁵² <http://courses.georgetown.edu/?CourseID=ARAB-627>; http://webdocs.registrar.fas.harvard.edu/courses/1999_2000/NearEasternLanguagesandCivilizations.html

⁵³ Collage of Liberal Arts, Program in Comparative Literature bölümü: <https://www.utexas.edu/cola/progs/complit/courses/>

⁵⁴ <http://www.hartsem.edu/pages/academics/courses/syllabi/2010Fall/am677.aspx>

⁵⁵ http://nes.web.arizona.edu/Syllabi/696I_101.pdf

Goldziher, Schacht, Juynboll gibi Oryantalistlerin düşüncelerinin kendi eserleri üzerinden ele alındığı ve bu konuya farklı yaklaşım oluşturması açısından ise Wael Hallaq, Harald Motzki, Gregor Scheoler gibi akademisyenlerin çalışmalarından yararlanıldığı görülmektedir.

3. Hadis metinlerinin okunduğu ve metinlerin daha çok linguistik açıdan ele alındığı dersler: Bu dersler genelde Arap dili programları dersleri altında sunulmaktadır. Bu derslerde genellikle University of Georgia'daki "Comparative Islamic Literature"⁵⁶ Virginia üniversitesindeki "Arabic of the Quran and Hadith"⁵⁷, University of California Berkeley'deki "Islamic Religious and Philosophical Texts in Arabic"⁵⁸ University of California Santa Barbara'daki "Readings in Tafsir and Hadith"⁵⁹ derslerinde olduğu gibi hadis metinleriyle birlikte Kuran, tefsir gibi tüm İslâmî ilimlere ait metinler bir arada okutulmaktadır. Bununla birlikte Hartford Seminary'deki "Readings in Hadith"⁶⁰ adlı derste olduğu gibi yalnızca hadis metni okumaya yönelik dersler de mevcuttur. Özellikle hadisle ilgili okumaların yapıldığı derslerde, zaman zaman öğrencilerden hadis ezberlemeleri de istenebilmektedir.

4. Hz. Peygamber'in hayatı ile ilgili dersler "Muhammad: His life and legacy"⁶¹, "Images of the Prophet Muhammad in Literature"⁶², "The Life and Image of Muhammad"⁶³, "The Life of the Prophet Muhammed"⁶⁴ gibi adlar altında işlenmektedir. Bu derslerde daha çok Hz. Peygamber'in hayatı tarihi açıdan ele alınmakta, Hz. Peygamber'in ahlakı üzerinde durulmaktadır. Hz. Peygamber'in tarihi gerçekliği ve hadislerin güvenilirliği problemi de bu dersler içerisinde ele alınan konulardandır.

5. Kur'ân-ı Kerîm ile birlikte hadislerin ele alındığı dersler: Genellikle "Quran and Hadith"⁶⁵ ya da "Muhammad and Quran"⁶⁶ adı altında ele alınan bu derslerde Hz. Peygamber'in İslâm düşüncesindeki yeri önemi, hadis ilminin

⁵⁶ <http://www.uga.edu/religion/syl/4307ag.htm>

⁵⁷ <http://www.virginia.edu/arabic/Courses.html>

⁵⁸ http://nes.berkeley.edu/courses_Fall.html

⁵⁹ <http://www.religion.ucsb.edu/syllabus/292B-Fall09-Ahmad.pdf>

⁶⁰ <http://www.hartsem.edu/pages/academics/courses/syllabi/2010Summer/sc532.aspx>

⁶¹ <http://www.uga.edu/religion/syl/4305kh.htm>

⁶² <http://www.utoronto.ca/nmc/courses/religion.htm>

⁶³ <http://www1.carleton.ca/chum/ccms/wp-content/ccms-files/RELI-2340A-Aisha-Geissinger-201030.pdf>

⁶⁴ <http://www.hartsem.edu/academic/courses/fall2003/hi536.htm>

⁶⁵ <http://chss.gmu.edu/0809nonwestern>; <http://people.cas.sc.edu/elansary/relg358.html>

⁶⁶ http://www.virginia.edu/mesa/Degree_Programs/degreeprograms_courselist_complete_me.html; <http://www.nyu.edu/gsas/dept/neareast/masters.prog.courses.description.html#middleeast>

belli başlı kavramları, tarihi gelişimi, fıkıh ile ilişkisi, başlıca hadis koleksiyonları, hadis ilmine modern dönemde İslâm ve Batı dünyasındaki yaklaşımlar ve güncel tartışmalar gibi konular ele alınmaktadır.

2.3.2. Derslerde Kullanılan Materyaller

Bu bölümde yukarıda gruplar halinde bahsettiğimiz derslerde kullanılan okumalar alabetik halde sunulacaklardır.

2.3.3.1 Kitaplar veya Kitap bölümleri

2.3.3.1.1 İngilizce Kaynaklar

1. Ernst, Carl W., *Following Muhammad: Rethinking Islam in the Contemporary World*, Chapel Hill: The University of North Carolina, 2003.
2. Shahab Ahmed, "Hadîth", *Encyclopaedia Iranica*, New York: Routledge and Kegan Paul, Cilt: 9, 442-447.
3. Brown, Daniel W., *Rethinking Tradition in Modern Islamic Thought*, Cambridge: Cambridge University Press, 1996.
4. Powers, David S., *Studies in Qur'an and Ḥadîth: the Formation of the Islamic Law of Inheritance*, Berkeley: University of California Press, 1986.
5. Dickinson, Eerik, *The Development of Early Sunnite Hadîth Criticism: the Taqdima of Ibn Abi Hatim al-Razi*, Leiden: E. J. Brill, 2001.
6. Denny, Frederick, *An Introduction to Islam*, Upper Saddle River, N.J.: Pearson Prentice Hall, 2006.
7. Denny, Frederick, *Islam and the Muslim Community*, San Francisco, HarperCollins 1987.
8. Motzki, Harald, *Ḥadîth: Origins and Developments*, Aldershot: Variorum, 2004.
9. Berg, Herbert, *Method and Theory in the Study of Islamic Origins*, ed. Leiden: Brill, 2003.
10. Berg, Herbert, *The Development of Exegesis in Early Islam: The Authenticity of Muslim Literature from the Formative Period*, London: Curzon, 2000.
11. Leder, Stefan, *Story-Telling in the Framework of Non-Fictional Arabic Literature*, Wiesbaden: Harrassowitz, 1998.
12. Siddiqi, Muhammad Zubayr, *Hadîth Literature: Its Origin, Development, Special Features and Criticism*, Calcutta: Calcutta University Press, 1961.
13. Lucas, Scott, *Constructive critics hadîth literature and the Articulation of Sunni Islam: the Legacy of Generation of İbn Sa'd, İbn Main, and İbn Hanbal*, Leiden: E. J. Brill, 2004.
14. Şentürk, Recep, *Narrative Social Structure: Anatomy of the Hadîth Transmission Network, 610-1505*, Stanford: Stanford University Press, 2005.
15. Kamali, Mohammad Hashim, *A Textbook of Hadîth Studies: Authenticity, Compilation, Classification and Criticism of Hadîth*, UK: The Islamic Foundation, 2005.

16. Burton, John, *An Introduction to the Ḥadīth*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 1994.
17. Brown, Jonathan A C., *Hadīth: Muhammad's Legacy in the Medieval and Modern World*, Banbury: Oneworld, 2009.
18. Schacht, Joseph, *The Origins of Muhammadan Jurisprudence*, Oxford: Clarendon Press, 1950.
19. Juynboll, G. H. A., *Muslim Tradition: Studies in Chronology, Provenance and Authorship of early Ḥadīth*, Cambridge: Cambridge University Press, 1983.
20. Juynboll, G. H. A., *The Authenticity of the Tradition Literature: Discussions in Modern Egypt*, Leiden: Brill, 1969.
21. Goldziher, Ignaz, *Muslim Studies*, I-II, London: Allen and Unwin, 1971.

2.3.3.1.2 Arapça Kaynaklar

1. Hadis metinlerinden Buhari'nin Sahih'inden Rûya Yorumu, Adab, Rikak bölümleri; Müslim'in Sahih'inden Rûya bölümü ve Ebû Dâvûd'un Sünen'inden Libas ve Eşribe bölümleri okutulmaktadır. Öğrencilerin arapça durumuna göre kimi zaman metinlerin tercümeleri de derslerde kullanılabilir.

Nevevi'nin 40 hadisi hemen hemen tüm hadislerle ilgili sınıflarda okutulan ortak eser olarak göze çarpmaktadır.⁶⁷

Zaman zaman derslerde 40 kutsi hadis tercüme metinleri de okutulmaktadır.⁶⁸

2. Hadis şerhleri içerisinde İbn Hacer'in *Fethu'l-Bârî* adlı eseri ile Nevevi'nin *Şerhu Muslim'i*, Beğavi'nin *Şerhu's-Sunne'si* derslerde kullanılan Arapça kaynaklardır.

3. Hadis usulü eserleri içerisinde Arapça olarak Suyuti'nin *Tedribü'r-Râvî'si*, İbnü's-Salâh eş-Şehrezûrî'nin *Kitâbu Ma'rifeti Envâ'i İlmi'l-Hadis'i* (Eerick Dickinson tarafından "*An Introduction to the Science of the Ḥadīth*" adıyla tercüme edilmiştir), Tehânevî'nin *Kavâid fi ulûmi'l-hadis* adlı eseri, Şafii'nin *er-Risâle* adlı eserinden bölümler ile cerh tadil konularıyla ilgili olarak Münziri'nin *Cevabü'l-Hâfız Ebû Muhammed Abdülazîm el-Münziri el-Mısri an es'ile fi'l-cerh ve't-ta'dil* adlı eserinden bölümler okutulmaktadır.

4. Hz. Peygamber'in hayatı ve ahlakı ile ilgili derslerde Buhari ve Müslim'in "Kitabü'l-İman" ve "Kitabü'l-Fedâil" bölümleri okutulmaktadır.

⁶⁷ Nawawi, Ezzeddin Ibrahim ve Denys Johnson-Davies, *an-Nawawi's Forty hadith : an anthology of the sayings of the Prophet Muhammad* (Beirut: Holy Koran Pub. House, 1978); Jamaal al-Din M. Zarabozo, *Commentary on the forty hadith of al-Nawawi* (Boulder, CO: Al-Basheer Publications and Translations, 1999).

⁶⁸ <http://www.uga.edu/religion/syl/4307ag.htm>

2.3.3.2. Makaleler-Sürelî Yayınlar

1. Brown, Jonathan A. C. "How We Know that Early Ḥadīth Critics Did Matn Criticism and Why It's So Hard to Find" *Islamic Law and Society* 15 (2008): 143-84.
2. Cook, Michael, "Eschatology and the Dating of Traditions", *Princeton Papers in Near Eastern Studies*, 1 (1992): 23-47.
3. Dickinson, Eerik, "Ibn al-Ṣalāḥ al-Shahrazūrī and the Isnād", *Journal of the American Oriental Society*, 122 (2002): 481-505.
4. Hallaq, Wael B., "The Authenticity of Prophetic Ḥadīth: a Pseudo-Problem", *Studia Islamica*, 89 (1999): 75-90.
5. Juynboll, G. H. A. "Muslim's Introduction to his Ṣaḥīḥ, translated and annotated with an excursus on the chronology of fitna and bid'a", *Jerusalem Studies in Arabic and Islam*, 5 (1984): 263-311.
6. Kister, M.J., "...Lā taqra' u'l-qur'āna 'alā'l-muṣḥafīyyīn wa-lā taḥmilu l-'ilma 'ani l-saḥāfiyyīn ... Some Notes on the Transmission of Ḥadīth", *Jerusalem Studies in Arabic and Islam*, 22 (1998): 127-162.
7. Kohlberg, Etan, "Al-uṣūl al-arba'umi'a", *Jerusalem Studies in Arabic and Islam*, 10 (1987): 128-66.
8. Melchert, Christopher, "Bukhari and Early Ḥadīth Criticism", *JAOS*, 121 (2001): 7-19.
9. Mitter, Ulrike, "Unconditional Manumission of Slaves In Early Islamic Law: A Ḥadīth Analysis", *Der Islam*, 78 (2001): 35-72.
10. Motzki, Harald, "The Prophet and the Cat: On Dating Malīk's Muwaṭṭa' and Legal Traditions", *Jerusalem Studies in Arabic and Islam*, 22 (1998): pp. 18-83.
11. Powers, David, "The Will of Sa'd b. Abī Waqqāṣ: a Reassessment", *Studia Islamica*, 58 (1983): 33-53.
12. Robson, James, "The Form of Muslim Tradition", *Transactions of the Glasgow University Oriental Society*, 16 (1955-56) 38-50.
13. Robson, James, "The Isnād in Muslim Tradition", *Transactions of the Glasgow University Oriental Society*, 15 (1953): 15-26.
14. Robson, James, "The Material of Tradition I", *The Moslem World*, 41 (1951) 166-180.
15. Robson, James, "The Transmission of Nasa'i's 'Sunan'", *Journal of Semitic Studies*, 1 (1956): 38-59.
16. Rosenthal, Franz, "Muslim Social Values and Literary Criticism: Reflections on the Ḥadīth of Umm Zar'", *Oriens*, 34 (1994): 31-56.
17. Rubin, Uri, "'Al-walad li-l-firāsh': On the Islamic Campaign against 'zina'", *Studia Islamica*, 78 (1993): 5-26.
18. Schacht, Joseph. "A Revaluation of Islamic Traditions", *Journal of the Royal Asiatic Society*, (1949): 143-54.
19. William A. Graham, "Traditionalism in Islam: An Essay in Interpretation", *Journal of Interdisciplinary History*, 23 (1993) 495-522.
20. Zaman, Iftikhar. "The Science of Rijāl as a Method in the Study of Ḥadīths", *Journal of Islamic Studies*, 5 (1994): 1-34.

Yukarıda sunulan okumalar daha çok hadis üzerine olan derslerde ya da derslerin hadise ayrılan haftalarında kullanılan kaynaklardan oluşmaktadır. Bu kaynaklarla birlikte, derslerde çeşitli internet sitelerinden de derslerde istifade edilmektedir.⁶⁹

Bu derslerle birlikte, örneğin, kadının toplum içerisindeki konumunun özellikle İslâm öncesi bağlamında ele alındığı derslerde Fatima Mernissi'nin hadisler üzerine de birçok eleştirisini içeren eserleri okutulmaktadır.

Yukarıda değinilen dersler haricinde "Introduction to Islam", "Islamic Topics", "Topics in Islam" gibi İslâmîyetin genel konularının işlendiği ve genelde lisans dönemindeki öğrencilere sunulan derslerde de hadisle ilgili konulara bir veya iki hafta ayrılarak değinilmektedir. Bu sınırlı zaman diliminde ise genel itibarıyla Sünnet ve Hadis literatürünün gelişimi çok genel bir çerçevede ortaya konularak hadislerle ilgili güvenilirlik (authenticity) problemi Goldziher, Schacht, Juynboll, Abbott, Sezgin, Calder, Motzki gibi uzmanların görüşleri üzerinden yüzeysel bir şekilde ve genellikle yukarıdaki literatürden okumalarla işlenmektedir.⁷⁰

2.3.3. Dersleri veren Uzmanlar

Amerikan üniversitelerinde İslâmî ilimler öğretimini yapan akademisyenlere genel olarak bakıldığında, uzmanlık sahası doğrudan İslâmî ilimler olan akademisyen oranının oldukça düşük olduğu görülmektedir.

2005 yılında yapılan araştırmaya göre "Islamic Studies" bölümünde ders veren hocaların oldukça düşük bir bölümü uzmanlık sahası olarak İslâmîyetle ilgilenmektedir. Uzmanlık alanı olarak İslâmîyet dışındaki dinlerle ilgilenen hocaların oranı yarıya yakındır. (%48.42). Bunu uzmanlık alanı Orta doğu-Yakın doğu çalışmaları olanlar izlemekte (14.73'ü) ve daha sonra İslâmîyet (%12.63'ü) ve Tarih (%12.63'ü) üzerine yoğunlaşan akademisyenler gelmektedir. Yine İslâmî ilimler alanında uzmanlık alanı Felsefe, Siyasal bilimler, Hukuk, Antropoloji olan akademisyenlerin de ders verdikleri görülebilmektedir.⁷¹

İslâmî ilimlerle ilgili genel öğretim yapan uzmanların durumu böyle iken, hadisle ilgili derslere bakıldığında zaman, kimi zaman Batı'da hadis ilmiyle bağlantılı konularda ortaya koydukları fikirleri ve kaleme aldıkları çalışmaları ile dikkat çeken uzmanların verdikleri dersler, hadisle alakalı konularda olmayabilmektedir.

⁶⁹ Şu siteler örnek olarak verilebilir: <http://www.usc.edu/schools/college/crcc/engagement/resources/texts>; <http://www.uga.edu/İslâm/hadith.html>; http://www-personal.umich.edu/~beh/İslâm_hadith_bibl.html

⁷⁰ Wheeler, *Teaching Islam*, 36.

⁷¹ Faisal Islam ve Zahid H. Bukhari, "Islam 101: A Survey of 'Introduction to Islam' Courses in American Colleges", *The State of Islamic Studies in American Universities*, USA: IIIT, 2009, 80.

Hadis ilmine giriş ve hadis metodolojisi dersleri genellikle uzmanlık alanı hadis ve İslâm hukuku olan uzmanlar tarafından verilmektedir. Başka bir deyişle, bu dersler çoğunlukla hadis ilmiyle ilgilenen uzmanların bulunduğu üniversitelerde sunulmaktadır. Bununla birlikte Hadis ilmiyle ilgili bazı derslerin ise uzmanlık alanı hadis olmayan uzmanlar tarafından verildiği görülmektedir.⁷²

Hadis metinlerine dair okumaların diğer İslâmî metinlerle birlikte yapıldığı derslere bakıldığında, dersin dil eğitimi ağırlıklı olması sebebiyle daha çok uzmanlık alanı Arap dili olan akademisyenler tarafından verildiği görülmektedir. Bununla birlikte özellikle sadece hadis üzerine okumaların yapıldığı dersler ise daha çok uzmanlık alanı hadis veya ilk dönem İslâm tarihi olan akademisyenler tarafından sunulmaktadır.

Hz. Peygamber'in hayatı ve imajı ile ilgili dersler ile hadislerin Kur'ân-ı Kerîm ile bağlantılı olarak ele alındığı derslere bakıldığında ise, bu derslerin ilgi ve uzmanlık alanı hadis, İslâm hukuku, tasavvuf, erken dönem İslâm tarihi üzerine yoğunlaşan akademisyenler tarafından verildiği görülmektedir.

Hadis ilmi ile ilgili olarak düşünülebilecek derslerin geneline bakıldığında ise derslerin daha çok uzmanlık alanı İslâm hukuku olan uzmanlardan tarafından verildiği görülmektedir. Bunda özellikle hadis alanında uzmanlaşan araştırmacı sayısının düşüklüğü ve hadisle ilgili en sık gündeme gelen Authenticity-Güvenilirlik konusunun daha çok fıkhi hadisler bağlamında düşünüyor olması düşünülebilir.

Sonuç

Amerika'daki üniversitelerde genel manada İslâm Araştırmalarına karşı bir ilgi artışı yaşanmış olsa da, Hadis ile ilgili çalışmalar İslâm hukuku, Tasavvuf gibi diğer dallara kıyasla daha az ilgi görmüş ve daha az gelişmiş durumdadır.

Hadis çalışmaları son dönemlere kadar "güvenilirlik" problemi etrafında dönüp dolaşmaktan ibaret kalmıştır. Bunda hadisle ilgili çalışmalar yapılırken hadislerin tarihi gerçekliği konusunda ön kabuller olması gerektiğine dair düşünceler de etkin olmuştur.

Son dönemde hadisle ilgili çalışmalarıyla ön plana çıkan hem Batı'da hem de Doğu'da aldığı eğitim sonucu düşüncelerini Batı akademisinin kabul edeceği üslupta sunabilen Müslüman akademisyenlerin konulara yaklaşım tarzları ve akademisyenler arasında gördükleri kabul, umud vaad etmektedir. Bu akademisyenler, hadislerle ilgili Batı'da uzun zamandır sürüp giden "güvenilirlik" saplantısı dışındaki konulara da dikkat çekmektedirler.

⁷² Araştırmacıların uzmanlık alanlarını belirlerken araştırmacıların özgeçmişleriyle birlikte şu sitelerden istifade edilmiştir: http://www.Islamicscholars.us/Islamic_scholars_db.php?page=5&n=7; <http://mymesa.arizona.edu/directory.php?ltype=geoarea&lvalue=1>

Hadislerle alakalı olarak Michael Cook gibi kimileri tarafından uzlaştırılmaz olarak görülen Batı'nın yaklaşımı ile geleneksel metodolojinin Motzki, Schoeler gibi akademisyenlerin katkılarıyla işbirliğine sokulması da hadis araştırmaları için umut vadetmektedir. Bununla birlikte hadis çalışmalarının üniversitelerde kurumsallaşması ve müstakil bir disiplin sıfatıyla ve özellikle "güvenilirlik" tartışmaları dışındaki bağlamlarda ele alınması zaman alacağı benzetilmektedir.